

כל החיילים האלה היו פעם ילדים...

ד' באיר - יום הזכרון לחללי צה"ל ארץ שנתנו לה אוהביה כל אשר יכלו לתת

אנדרטאות זיכרון למלחי מלחמות ישראל פזרות במקומות רבים בארץ. אין כמעט עיר, יער או שטח פתוח, שאין בו אנדרטת הנצחה המאברת את המייסד שלנו בארץ לכאב האובדן ולזיכרון שאינו מרפה. לקראת יום הזיכרון למלחי מערכות ישראל נצא לביקור וירטואלי ב"גבעת תום ותומר", הנמצאת ממערב לקיבוץ נגבה. זהו גן זיכרון בוטאני המשופע בצמחי ארץ ישראל, לזכרם של 73 הנספים באסון המסוקים, ובהם אברי הילדות תום כיתאין ותומר קידר. יומודו של הגן הוא בכך שכל מי שמבקר בו יכול למוש את עוצמת הכאב ובד בבד גם את עוצמת המייסד, שאובדן ואסון הם מלק מהם. זהו גן תומך מייסד המספר את סיפורה של ארץ ישראל היפה. בצד הביקור בגבעה נכיר גם דרך אחרת להנצחה: "נפגשים בשביל ישראל" - מסע אווירי של התחדשות שיה וזיכרון בנופי הארץ ובשאלות העוסקות בהווה ובעתיד של האברה הישראלית.

מסע זה מתקיים מדי שנה לזכר סמ"ר אבי אפנר ז"ל ומבריו, שנפלו באסון המסוקים, ולזכר כל הנפגעים במערכות ישראל ובפיוצו הטרוור.

בשיעור נביע להקדיש ממשבה ולזכור את כל אותם נערים ונערות שנקראו להגן על המדינה שלנו ושימחו את המור היקר ביותר שיכלו הם ומשפחותיהם לשלם.

בקרר באתר הגבעה לזכר תום ותומר: <http://www.tom-tomer.org>

בקרר באתר המסע לזכרו של אבי: <http://www.avi-beshvil-israel.org.il>

צפו במצגת התמונות מטיוולים שהתקיימו במסגרת מפעל ההנצחה "נפגשים בשביל ישראל". ברקע תוכלו לשמוע את שירו של חמי רודנר "השביל שלך" שנכתב לכבוד מסע זה.

http://www.youtube.com/watch?v=bJbNTOVlIe0&feature=player_embedded

חִבְרוּתָא

כאן נביאים התנבאו,
 לוחמים לחמו,
 על באר, על זית.
 מבראשית קסמה, אהבה נושנה -
 אל הדרך אל הארץ.

ויש עוד שביל אחד שלא ידעת -
 יש עוד שביל אחד
 ובו יש את סוד אחוות הלבבות.
 אחיך אֶתך, תמיד לצדך -
 והולך בשביל שלך.

אחיך אֶתך, תמיד לצדך -
 והולך בשביל שלך.
 תמיד לצדך -
 והולך בשביל שלך.
 הולך בשביל שלך.

השביל שלך

מילים ולחן: חמי רודנר

עוד לא ניטל חנה,
 אהבה ישנה,
 אל הדרך, אל הארץ.
 בוסתנים נחבאים מעין -
 צהוב מדבר, תכול המים,
 עדרים בשמים.

ויש עוד שביל אחד שלא ידעת -
 יש עוד שביל אחד
 ובו יש את סוד אחוות הלבבות.
 אחיך אֶתך, תמיד לצדך -
 והולך בשביל שלך.

עוד לא ניטל חנה - עדיין לא נלקח
 ממנה יופיה

שְׁאֵלוֹת לְדִין וּלְמַחְשָׁבָה

- א. אילו רגשות ומחשבות עולים בכם בעקבות הביקור באתרים ובעקבות הצפייה במצגת וההאזנה לשירו של חמי רודנר?
- ב. מדוע לדעתכם בחרו המשפחות לייחד את הגבעה ואת הטיול לא רק לבניהם אלא גם לשאר חבריהם?
- ג. אילו ערכים מבקשות המשפחות לקדם באמצעות הגבעה והטיול בשביל ישראל?
- ד. איזו חוויה מאפשרים הטיול, השירה בציבור של שירי ארץ ישראל ולימוד המקורות היהודיים בשני מפעלי הזיכרון?
- ה. מה מאפשרים החיבור לנופי הארץ והצמחייה הארץ-ישראלית למבקר בגבעה או לצועד בטיול ההנצחה "נפגשים בשביל ישראל"?
- ו. אילו מבין הערכים והחוויות שציינתם בשאלות הקודמות מעוררים בכם הזדהות?

חברותא

לפני כמה שנים נהרג בנו תומר. ילד יפה, מוכשר ומוצלח כפי שרק בן זקונים יכול להיות. ילד שמח... הייתם אוהבים אותו. לאחר האסון יזמתי עם רעייתי חגית את הקמת הגן.

אני חולם על גן זיכרון ציוני חינוכי ואקולוגי לזכרם של 73 נופלי אסון המסוקים שתומי היה אחד מהם. את הגן אנו מקימים בתחושה, שארץ ישראל שתומי שלנו חיפש, וארץ ישראל שמאות אלפים מאזרחיה מבקשים אחריה, הולכת ונמוגה.

הגן מוקם לזכר נערים שהתנדבו לזחול על קוצים, ללכת במסעות מפרכים, להתאמן בירי ביום ובלילה ולהביא את כוחם הפיזי וחוסנם הנפשי לקצה גבול היכולת, על מנת להבטיח לעצמם, לנו ולכל היהודים באשר הם, קיומה של מדינה, מדינה יהודית עצמאית. מדינה, בה יושרה ומנהל תקין הם כבוד ומצוינות ועבודה הם נרות לאורם הולכים. מדינה, בה מילותיהם של אלתרמן, "מה עוד לא נתנו וניתן", של נעמי שמר, "כדי לתת ולא כדי לקחת", הם דגלים אליהם מתחנכים. היה זה חירוף נפש ומאמץ הרואי, של מאות אלפים של נערות ונערים, מהגולה ומהארץ, שתחת דגלי הציונות, מסרו את בריאותם, כישרונותיהם, נעוריהם, את נשמת אפם והגישו לנו מדינה. חלום, השתוקקות וכיסופים של מיליוני יהודים שנמשך אלפי שנים מומש וניתן לנו למשמרת קודש. הן זה נס ופלא כאחד. ומה אנחנו עושים? מה אנחנו עושים לשומרה?

עלינו לחזור ולהתחנך אל "היפהפייה הנשכחת" (נעמי שמר - הציונות), זו שהזמינה המוני יהודים להציג ולממש את הטוב והיפה שבהם. פעם הצטיינו באת, מקוש, טוריה וקלשון היום צריך להצטיין בכימיה ובמתמטיקה, בריקוד ובנגינה. אבל העיקר, עלינו לחזור ולהתאמן ביושרה, ולשמור עליה מכל משמר ולא לנוטשה במסעות החיים גם כשהם מפרכים. ללא יושרה אין לנו תקומה.

חגית ויואב - נגבה

שיר ארץ

מילים: נתן יונתן

מילים: סשה ארגוב

ארץ שיושביה היא אוכלת
וזבת חלב ודבש ותכלת
לפעמים גם היא עצמה גוזלת
את כבשת הרש.

ארץ שמתקו לה רגביה
ומלוחים כבכי כל חופיה
שנתנו לה אוהביה
כל אשר יכלו לתת.

שב החצב לבן לפרוח
שם בדרך יחידי
והיסמין ישיב ניחוח
שדות הזמן שלה האבודים.

ארץ שמתקו לה רגביה...

כל אביב שבים לה סביוניה
לכסות את כל קמטי פניה
רוח קיץ עצב אבניה
ילטף באור.

שב הסתיו עם כובד ענניה
לעטוף אפור את כל גניה
והחורף את שמורות עיניה
הבוכות יסגור.

שב החצב לבן לפרוח
שם בדרך יחידי
והיסמין ישיב ניחוח
שדות הזמן שלה האבודים

שב הסתיו עם כובד ענניה

מתוך השיר **בהיאחזות הנחל בסיני**

מילים ולחן: נעמי שמר

בהיאחזות הנח"ל בסיני
אני לא האמנתי לעיני
כשפתאום כגשתי בפינה
את ארץ ישראל הישנה.

את ארץ ישראל האבודה
והיפהפיה והנשכחת,
והיא כמו הושיטה את ידה
כדי לתת ולא כדי לקחת
ואני לא האמנתי לעיני,
בהיאחזות הנח"ל בסיני...

כל מה שהיה טוב, עכשיו נחשב רע.
התיישבות הייתה מצווה, עכשיו היא עבירה.
להתגייס לצבא היה זכות, עכשיו זה חובה,
עבודת כפיים הייתה כבוד, עכשיו זו בושה.
באופן כללי, זה מעורר בי תמהון.

(נעמי שמר)

כבשת הרש

משל שמספר נתן הנביא לדוד המלך (שמואל ב, פרק יב) על מנת להוכיח אותו על מעשיו. המשל מספר על איש עשיר בעל צאן ובקרה, שבא אליו אורח. העשיר החמדן לוקח את הכבשה היחידה של שכנו העני כדי להכין ארוחה לאורח. בתגובה אומר דוד כי על העשיר לפצות את הרש (העני), ונתן הנביא משיב כי דוד הוא העשיר, וזהו משל לפשעו עם בת שבע.

תַּחֲנַת מִידָע

בשפת היום-יום משמש הביטוי "כבשת הרש" לתאר מצב שבו לוקחים לאדם את הדבר היקר היחיד שיש לו.

שְׁאֵלוֹת לְדִיּוֹן וּלְמַחְשָׁבָה

- א. כיצד מתבטאים במקורות השונים רגשותיהם של הדוברים כלפי ארץ ישראל?
- ב. כיצד דבריה של נעמי שמר, "כדי לתת ולא כדי לקחת", באים לידי ביטוי בתיאורי המסירות וההקרבה של הנערים שנקראו לשרת בצה"ל?
- ג. כיצד קשור משל "כבשת הרש" למחיר הקשה מכול שנדרשו לשלם החיילים ומשפחותיהם למען ביטחון המדינה?
- ד. מה משמעות הביטוי "ארץ שיושביה היא אוכלת"? איזה "מתח" בא לידי ביטוי במשפט "ארץ שיושביה היא אוכלת וזבת חלב ודבש ותכלת"?
- ה. לפי נעמי שמר, "כל מה שהיה טוב, עכשיו נחשב לרע". הסבירו את הביקורת המובעת בדבריה. עד כמה אתם מזדהים עם הנאמר?
- ו. למה מתגעגעת נעמי שמר בשירה "בהיאחזות הנחל בסיני"?
- ז. נסו לצייר את ארץ ישראל שלכם בהשראת הדימוי של "יפהייה נשכחת, המושיטה ידה כדי לתת ולא כדי לקחת". כתבו בצד הציור מה תרצו לתת לארץ ולחברה הישראלית.

יוֹצְאִים לְדֶרֶךְ

נסחו מכתב למשפחות חללי צה"ל ותארו בו את התרשמותכם ממפעלי הנצחה חינוכיים דוגמת אלה של משפחת קידר ומשפחת אפנר. במכתב הביעו את המחויבות שלכם לארץ, את הרגשות שלכם כלפיה ואת זיקתכם אליה.